

การประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย*

THE POTENTIAL ASSESSMENT OF COMMUNITY ENTERPRISE GROUPS IN LIVESTOCK (SWINE) PRODUCTION IN THAILAND

กนกกร สีมานนท์

Kanokon Seemanon

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

E-mail: kanokon.s@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 2) วิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 350 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย งานวิจัยนี้เป็นรูปแบบเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการบริหารตลาด 4) ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล 5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 6) ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และ 7) ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในเกณฑ์ระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 โดยด้านที่มีคะแนนสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.92 อยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีคะแนนน้อยสุด คือ ด้านการบริหารตลาด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 สำหรับแนวทางในการพัฒนากลุ่ม พบว่า ควรมุ่งเน้นให้ส่งเสริมบทบาทของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมุ่งเน้นแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่ม อีกทั้งการสร้างกลุ่มเครือข่ายผู้เลี้ยงสุกรจะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงของธุรกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวได้ นอกจากนี้ควรให้มีการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการผลิตสุกรอย่างต่อเนื่อง และควรเชิญวิทยากรมาให้

* Received 6 March 2022; Revised 18 June 2022; Accepted 23 June 2022

ความรู้ เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถดำเนินธุรกิจการเลี้ยงสุกร และมีแนวทางในการพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การประเมินศักยภาพ, การบริหารจัดการ, วิสาหกิจชุมชน, การผลิตสุกร

Abstract

The objectives of this research article were to 1) assess the management potential of community enterprise groups and 2) analyze and find guidelines for developing community enterprise groups in livestock (swine) production in Thailand. This research collected data by questionnaires from the community enterprise group members of 350 people by simple random sampling. This research was a quantitative model. The data were evaluated with descriptive statistics like percentage, frequency and mean. The results found that the assessment of management potential of community enterprise groups in 7 aspects consisted of 1) leadership and community enterprise management 2) community enterprise operations planning 3) marketing management 4) knowledge and information management 5) management of community enterprise members 6) product or service management and 7) the results of community enterprise operations. The overall assessment was at a good level. The mean was equal to 2.76. The aspects with the highest score were community enterprise operations planning, and product or service management. The mean was equal to 2.92, in good level. The aspect with the lowest score was the marketing management aspect. The mean was equal 2.38. Guidelines for group development found that they should be a focus on continually promoting the role of group leaders. As well as they should focus on seeking cooperation from relevant agencies to promote and develop a group management system. Additionally, the creation of a network of swine farmers will create a connection between the community enterprise group business. Furthermore, there should be continuous study visits and exchange of experiences in swine production. Moreover, they should invite speakers to provide knowledge to encourage enterprise groups to be able to operate a swine farming business and have the guidelines for further development.

Keywords: Potential Assessment, Management, Community Enterprise, Swine Production

บทนำ

การประกอบอาชีพของเกษตรกรในปัจจุบัน นอกจากการทำนา ทำสวน ทำไร่แล้ว เกษตรกรรายย่อยยังมีการเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปด้วย ซึ่งเป็นการทำการเกษตรผสมผสาน สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว การเลี้ยงสุกรเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เกษตรกรนิยม และถือได้ว่าเป็นสัตว์เศรษฐกิจหนึ่งที่มีผู้เลี้ยงเป็นจำนวนมาก เพราะสามารถเลี้ยงเป็นฟาร์มขนาดเล็กๆ ใช้พื้นที่น้อย เลี้ยงง่ายและใช้แรงงานน้อย หรืออาจจะเลี้ยงเป็นฟาร์มขนาดกลาง ขนาดใหญ่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทุนดำเนินการ อีกทั้งสุกรเป็นสัตว์ที่ขยายพันธุ์ได้เร็วมีลูกตก จึงเป็นกิจการที่ให้ผลกำไรดี ทำให้เป็นที่นิยมเลี้ยงกันมากอย่างแพร่หลายทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทย นอกจากนี้ความต้องการบริโภคเนื้อสุกรของประเทศไทย เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 9.73 ต่อปี ซึ่งสุกรที่ผลิตได้ใช้บริโภคภายในประเทศเป็นหลักประมาณร้อยละ 97 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด สำหรับการนำเข้าของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าส่วนอื่น ๆ ที่บริโภคได้ของสุกรจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อิตาลี และเนเธอร์แลนด์ เช่น หนัง ตับ และเครื่องในอื่น ๆ และผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562)

สำหรับการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรรายย่อยในชุมชนบางพื้นที่ได้มีการรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจัดอยู่ในประเภทกลุ่มการผลิตสินค้า (การผลิตปศุสัตว์) โดยมีการรวมตัวกันเพื่อจัดการทุนของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน ซึ่งใกล้เคียงกับขบวนการ “สหกรณ์” ที่เป็นกิจกรรมทางธุรกิจของสมาชิก โดยสมาชิก และเพื่อสมาชิก แม้วิสาหกิจชุมชนมีลักษณะเป็นธุรกิจชุมชน หรือเป็นเศรษฐกิจชุมชน ท่ามกลางการแข่งขันทางธุรกิจ วิสาหกิจชุมชนซึ่งถือว่าเป็นผู้ประกอบการ ยังคงต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอีกมาก เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นวิสาหกิจชุมชนขึ้นก้าวหน้าต่อไป (อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, 2560)

จากข้อมูลสถิติการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย ข้อมูล ณ วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2563 พบว่า จำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งหมดมีจำนวน 120,781 แห่ง โดยแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มการผลิตสินค้า จำนวน 105,331 แห่ง และกลุ่มการให้บริการ จำนวน 15,450 แห่ง โดยกลุ่มการผลิตสินค้าที่มีจดทะเบียนสูงสุดสามลำดับแรก ได้แก่ กลุ่มการผลิตพืช จำนวน 29,072 แห่ง กลุ่มการผลิตปศุสัตว์ จำนวน 21,557 แห่ง และกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 12,064 แห่ง ในส่วนของกลุ่มการให้บริการมีกลุ่มที่จดทะเบียนสูงสุดสามลำดับแรก ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ชุมชน จำนวน 4,141 แห่ง ร้านค้าชุมชน จำนวน 1,954 แห่ง และท่องเที่ยว จำนวน 1,315 แห่ง (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
1. กลุ่มการผลิตสินค้า	105,331	87.20
2. กลุ่มการให้บริการ	15,450	12.80
รวมทั้งหมด	120,781	100

สำหรับภายใต้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทกิจกรรมด้านปศุสัตว์ (สุกร) ทั่วประเทศ ไทย มีจำนวนประมาณ 3,032 แห่ง สมาชิกมีจำนวน 47,491 ราย ข้อมูล ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 โดยจำแนกแบ่งเป็นตามภูมิภาคได้ 6 ภูมิภาค ดังตารางที่ 2 (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

ตารางที่ 2 จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทกิจกรรมด้านปศุสัตว์ (สุกร) ทั่วประเทศไทย

ภูมิภาค	วิสาหกิจชุมชน (แห่ง)	จำนวนสมาชิก (ราย)
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 จังหวัดชัยนาท	30	352
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 2 จังหวัดราชบุรี	76	1,334
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง	33	420
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 4 จังหวัดขอนแก่น	1,571	25,653
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา	178	4,388
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่	1,144	15,344
รวมทั้งประเทศ	3,032	47,491

การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมาจากการรวมตัวกันเพื่อดำเนินธุรกิจชุมชนนั้น ในหลายพื้นที่ต่างก็ยังคงประสบปัญหาการดำเนินงานอย่างมาก เช่น ต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาโรคระบาด สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือในการทำธุรกิจ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร ขาดการเข้ามาติดตามดูแลหรือประเมินสภาพปัญหา เป็นต้น (โชติ บดีรัฐ, 2561) ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ทั่วประเทศไทยที่จัดตั้งขึ้นต่างก็ประสบปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ข้างต้นเช่นเดียวกัน จึงเป็นสาเหตุให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบกับการขาดทุน หยุดดำเนินธุรกิจ และบางแห่งต้องเลิกกิจการไปในที่สุด แต่บางแห่งก็มีการดำเนินงานที่เข้มแข็งได้

นอกจากนี้ภายใต้การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มและบางประเภท เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ที่ยังไม่มีมีการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมสำคัญที่สะท้อนประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านต่าง ๆ และการประเมินผลยังเป็นกิจกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงสภาพการดำเนินงาน และสามารถนำผลการประเมินไปพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนวิธีการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ (ธวัชชัย บุญมี และคณะ, 2557) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร)

ในประเทศไทย เพื่อสะท้อนประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของกลุ่ม รวมถึงวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มให้มีความเข้มแข็งและพัฒนาเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยรูปแบบเชิงปริมาณและได้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตสุกรในประเทศไทย จำนวน 3,032 แห่ง ข้อมูล ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563 (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างประมาณ 10% ของประชากรทั้งหมด และมีการคำนวณตามสัดส่วนประชากรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตสุกรในประเทศไทย จำนวน 3,032 แห่ง (Probability Proportional to Size: PPS) ซึ่งแบ่งได้ดังตารางที่ 3 โดยคำนวณได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 303 คน และเมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างมาแล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ไปยังแต่ละภูมิภาค โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 350 คน เพราะได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามไว้

ตารางที่ 3 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	ภูมิภาค						รวม
	1	2	3	4	5	6	
จำนวนประชากร (แห่ง)	30	76	33	1,571	178	1,144	3,032
สัดส่วนของประชากรในแต่ละเขต	0.009	0.026	0.009	0.520	0.060	0.376	1.0
จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขต (คน)	3	8	3	157	18	114	303

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ทั้งนี้ได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้มีประสบการณ์โดยตรงในประเด็นนี้พิจารณา และได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดสอบล่วงหน้า (Pre-test) กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตสุกรในประเทศไทย จำนวน 30 ชุด เพื่อเป็นการทดสอบและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.883 โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ชื่อวิสาหกิจชุมชนที่ตั้ง ทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเลขที่ และระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ส่วนที่ 2 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนใน 7 ด้าน ซึ่งใช้แนวทางการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จากคู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ฉบับปี 2555 ประกอบด้วย 1) ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน 2) การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 3) การบริหารตลาด 4) การจัดการความรู้และข้อมูล 5) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 6) การจัดการสินค้าหรือบริการ และ 7) ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยในแต่ละข้อคำถามของทั้ง 7 ด้าน จะมีให้เลือกตอบ 3 ระดับ

ส่วนที่ 3 แนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษา รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร หนังสือที่เกี่ยวข้อง กระบวนการรวมกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม การประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยลงพื้นที่ภาคสนาม ซึ่งใช้การสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย จำนวน 350 คน ครอบคลุม 6 ภูมิภาค โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 เดือน

3. ผู้วิจัยนำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลภาคสนาม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว และแนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการรูปแบบเชิงปริมาณ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ และค่าเฉลี่ย สำหรับการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย ใช้แบบมาตรฐานส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale) ใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2555)

เกณฑ์ที่ใช้ในการให้คะแนนการประเมิน คือ

ดี	3	คะแนน
ปานกลาง	2	คะแนน
ควรปรับปรุง	1	คะแนน

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินศักยภาพของกลุ่ม

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.34 - 3.00	หมายถึง ดี
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.67 - 2.33	หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.66	หมายถึง ควรปรับปรุง

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย

การประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการ 7 ด้าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ผลการประเมินจัดเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านที่มีคะแนนสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.92 อยู่ในระดับดี รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล และด้านการบริหารตลาด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83, 2.77, 2.76, 2.75 และ 2.38 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับดีทั้งหมด ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการ 7 ด้าน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย

ประเด็น	คะแนน			ค่าเฉลี่ย	การแปล ความหมาย
	1	2	3		
1.ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน					
1.1 ผู้นำ					
1.1.1 การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ	13	54	283	2.77	ดี
1.1.2 การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และแผนการดำเนินงาน	3	27	320	2.91	ดี
1.1.3 ความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำวิสาหกิจชุมชน (ดูจากการบริหารจัดการการประชุม)	0	60	290	2.83	ดี

ประเด็น	คะแนน			ค่าเฉลี่ย	การแปร ความหมาย
	1	2	3		
1.1.4 ความสามารถในการบริหารธุรกิจของผู้นำ วิสาหกิจชุมชน (ดูจากผลประกอบการ)	0	69	281	2.80	ดี
1.1.5 ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม)	0	6	344	2.98	ดี
1.1.6 ความรับผิดชอบต่อลูกค้า (มีการดำเนินงาน อย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า)	0	6	344	2.98	ดี
			รวม	2.88	ดี
1.2 โครงสร้างและกฎระเบียบ					
1.2.1 การกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ ของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงาน	6	19	325	2.91	ดี
1.2.2 การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ	53	6	291	2.68	ดี
1.2.3 การระดมทุน	53	41	256	2.58	ดี
1.2.4 การจัดบันทึกการเงินหรือบัญชี	34	60	256	2.63	ดี
1.2.5 การใช้ประโยชน์จากบันทึกการเงินหรือ บัญชี	40	48	262	2.63	ดี
1.2.6 การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์	48	65	237	2.54	ดี
1.2.7 การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูล อื่น ๆ แก่สมาชิก	15	7	328	2.89	ดี
			รวม	2.70	ดี
1.3 สวัสดิการสมาชิกและชุมชน					
1.3.1 การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก	72	68	210	2.39	ดี
1.3.2 การทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์	63	42	245	2.52	ดี
			รวม	2.71	ดี
ภาพรวมของด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน				2.76	ดี
2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน					
2.1 การจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชน (แผนบริหารองค์กร และ แผนประกอบการ)	9	18	323	2.90	ดี
2.2 การชี้แจงแผนแก่กรรมการและสมาชิก วิสาหกิจชุมชน	9	9	332	2.92	ดี
2.3 การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้หรือแผนที่ได้ ปรับปรุงตามสถานการณ์	9	21	320	2.89	ดี
2.4 การนำปัญหาในการดำเนินงานมาปรับปรุง แก้ไข	0	9	341	2.97	ดี
ภาพรวมของด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				2.92	ดี

ประเด็น	คะแนน			ค่าเฉลี่ย	การแปร ความหมาย
	1	2	3		
3. ด้านการบริหารตลาด					
3.1 การกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการ	116	69	165	2.14	ปานกลาง
3.2 แหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด (อาจเป็นเครือข่ายที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ)	113	75	162	2.14	ปานกลาง
3.3 การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด	9	27	314	2.87	ดี
ภาพรวมของด้านการบริหารตลาด				2.38	ดี
4. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล					
4.1 การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	18	40	292	2.78	ดี
4.2 การจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน (ข้อมูลทุกอย่าง)	12	58	280	2.77	ดี
4.3 การสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอก	24	51	275	2.72	ดี
ภาพรวมของด้านการจัดการความรู้และข้อมูล				2.75	ดี
5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน					
5.1 การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	61	15	274	2.61	ดี
5.2 การพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	6	34	310	2.87	ดี
5.3 การสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	0	28	322	2.92	ดี
5.4 การให้ความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา (ดูจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม)	0	34	316	2.90	ดี
ภาพรวมของด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				2.83	ดี
6. ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ					
6.1 ขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ	3	24	323	2.91	ดี
6.2 การปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ	3	21	326	2.92	ดี
6.3 การควบคุมคุณภาพสินค้าหรือบริการ	3	16	331	2.94	ดี
ภาพรวมของด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ				2.92	ดี
7. ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน					
7.1 ด้านผลลัพธ์ตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน					
7.1.1 การลดรายจ่ายของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	6	100	244	2.68	ดี

ประเด็น	คะแนน			ค่าเฉลี่ย	การแปร ความหมาย
	1	2	3		
7.1.2 การเพิ่มรายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	6	94	250	2.70	ดี
7.1.3 การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน	3	97	250	2.71	ดี
			รวม	2.70	ดี
7.2 ด้านคุณภาพสินค้าหรือบริการ					
7.2.1 ความพึงพอใจต่อสินค้าหรือบริการ	3	22	325	2.92	ดี
7.2.2 มาตรฐาน คุณภาพ ความปลอดภัยของ สินค้าหรือบริการ	0	25	325	2.93	ดี
7.2.3 การสร้างความแตกต่างของสินค้าหรือ บริการให้เป็นที่ต้องการของตลาด	9	64	277	2.77	ดี
			รวม	2.87	ดี
7.3 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน					
7.3.1 การลดต้นทุนในการดำเนินงานกิจกรรม ต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชน	13	86	291	2.68	ดี
7.3.2 การลดความผิดพลาดและการสูญเสียใน การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชน	10	86	254	2.70	ดี
			รวม	2.69	ดี
7.4 ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน					
7.4.1 ความสำเร็จของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน	3	122	225	2.63	ดี
7.4.2 การเพิ่มความรู้ความสามารถ และทักษะของ สมาชิก	3	43	304	2.86	ดี
7.4.3 ความพึงพอใจของสมาชิก (ดูจากการเข้า ร่วมกิจกรรม)	0	22	328	2.94	ดี
7.4.4 ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน	3	66	281	2.79	ดี
			รวม	2.81	ดี
ภาพรวมของด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน				2.77	ดี
ผลการประเมินศักยภาพภาพรวมทั้ง 7 ด้าน				2.76	ดี

2. ผลวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย

สำหรับแนวทางในการพัฒนากระบวนการรวมกลุ่ม จากผลการประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ให้เลือกตอบแนวทางในการพัฒนาจำนวน 350 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเสนอแนวทางโดยจัดลำดับความต้องการไว้ ซึ่งสามลำดับแรกมีดังนี้ ควรมีการส่งเสริมบทบาทของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการรวมกลุ่ม ร้อยละ 86.3 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด กลุ่มควรมีการตั้งกฎ ระเบียบ

และข้อบังคับของกลุ่มไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ร้อยละ 78.9 และควรมีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่ม ร้อยละ 69.4 รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แนวทางในการพัฒนากระบวนการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. มีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่ม	243	69.4	3
2. สมาชิกกลุ่มได้รวมตัวกันซื้อวัตถุดิบ อาหารสัตว์ ยารักษาสุกร ทำให้มีอำนาจต่อรองกับร้านค้า ช่วยลดต้นทุนในการผลิต	105	30.0	8
3. กลุ่มมีการตั้งกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของกลุ่มไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน	276	78.9	2
4. เชิญวิทยากรมาให้ความรู้และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกเข้าใจขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม	177	50.6	5
5. มีการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการผลิตปศุสัตว์ (สุกร)	195	55.7	4
6. มีการจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อวางแผนในการดำเนินงานและติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน	141	40.3	7
7. มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการผลิต การตลาด และการบริหารงานกลุ่ม	168	48.0	6
8. มีการส่งเสริมบทบาทของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการรวมกลุ่ม	302	86.3	1
9. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตปศุสัตว์ (สุกร) ด้วยกันเอง	168	48.0	6

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย ทั้ง 7 ด้าน พบว่า ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.76) โดยปัจจัยสำคัญที่นำพาให้กลุ่มประสบความสำเร็จ คือ ผู้นำกลุ่ม ผู้นำที่มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงผลประโยชน์ของมวลสมาชิกกลุ่มใหญ่เป็นหลัก และมีวิสัยทัศน์กว้างไกลจะช่วยให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ซึ่ง รุ่งทิพย์ ชัยพรม และคณะ และธวัชชัย บุญมี และคณะ ได้ชี้ชัดว่าการขาดผู้นำที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการกลุ่มจะทำให้กลุ่มขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการรวมกลุ่มเกษตรกร จึงต้องมีการส่งเสริมบทบาทของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และการ

กำหนดโครงสร้างบริหารที่ชัดเจน ทั้งในเรื่องขอบเขตของงาน หน้าที่รับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่งทิพย์ ชัยพรมและคณะ, 2558); (ธวัชชัย บุญมี และคณะ, 2557) นอกจากนี้ผลการประเมินที่พบคะแนนน้อยที่สุดในด้านนี้คือ การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก โดยการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เช่น การพัฒนาอาชีพ การส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อความมั่นคงในการดำรงชีพระยะยาว และสวัสดิการที่ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก เป็นต้น โดยกลุ่มควรมีการพัฒนาสวัสดิการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมกับความต้องการของสมาชิก ซึ่งการมีสวัสดิการที่ดีถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน และเป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของสมาชิกและกลุ่มได้เป็นอย่างดี ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.92) โดยการวางแผนถือเป็นขั้นแรกที่จะนำพากลุ่มประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี แต่การวางแผนการดำเนินงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายด้วยเช่นกัน ซึ่ง โชติ บดีรัฐ ได้ระบุว่าในการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนนั้นประชาชนให้ความสำคัญในอันดับต้น ๆ เพราะการวางแผนถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของคนในพื้นที่ (โชติ บดีรัฐ, 2561) ด้านการบริหารตลาด ภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.38) อย่างไรก็ตามเมื่อจำแนกในรายประเด็นแล้ว ในส่วนของการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการ และการหาแหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.14) ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาของเกษตรกรไทยส่วนใหญ่คือ การไม่มีตลาดมารองรับสินค้าที่ถูกผลิตออกมา ซึ่งหากเป็นผลผลิตสดที่เน่าเสียขายได้ง่ายก็จำเป็นต้องรีบขายออกไปแม้จะถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางก็ตาม แม้กระทั่งสุกร เมื่อปริมาณผลผลิตล้นตลาดพ่อค้ารับซื้อสุกรมีจำนวนน้อยราย เกษตรกรก็ต้องเลี้ยงสุกรที่พอจะขายได้ออกไปก่อนทำให้สิ้นเปลืองต้นทุนตามมา เช่น อาหารสัตว์ เป็นต้น และเมื่อถึงเวลาจำหน่ายก็ถูกกดราคาจากผู้มารับซื้อ ทำให้ขาดรายได้หรือบางรายขาดทุนจากการเลี้ยงสุกร ซึ่งวินัย แก้วละมุน และคณะพบว่า หากจะเพิ่มปริมาณการขายหรือขยายช่องทางการจัดจำหน่ายเนื้อสุกรของเกษตรกรจำเป็นต้องหาตลาดภายนอกชุมชน ได้แก่ โรงพยาบาล โรงเรียน ร้านอาหารในเขตเทศบาล ผู้ค้าเนื้อสุกรรายอื่น ๆ หรือหาสถานที่ในการเปิดร้านจำหน่ายเนื้อสุกรสด เป็นต้น (วินัย แก้วละมุน และคณะ, 2561) และงานวิจัยของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และคณะ อธิบายไว้ว่าอุปสรรคที่สำคัญของกลุ่มคือ ความรู้ด้านการตลาดและการบริหารจัดการ ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาโดยการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การฝึกอบรม และการพัฒนาภายในองค์กรวิสาหกิจชุมชนเอง เช่น การแสวงหาความรู้และทักษะด้านการตลาด การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ (ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์, 2557)

ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.75) โดยการรวบรวมองค์ความรู้ที่กระจุกกระจายอยู่ในตัวบุคคล เอกสาร องค์กร หรือชุมชน มาจัดระเบียบ พัฒนา แล้วจัดเก็บเป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ สามารถพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้รู้ และสามารถนำไปปรับใช้ในงานอาชีพของตนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะนำมาซึ่งประโยชน์ภายในชุมชนและองค์กรได้ โดยโชติ บดีรัฐ และอุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และคณะ ชี้ชัดว่าควรมีการสนับสนุนการเรียนรู้ กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ ข้อมูล/สารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ที่สามารถบริหารจัดการวัตถุดิบในการผลิตและการแปรรูปให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนทำให้ชุมชนเกิดการสร้างทรัพยากรคนที่มีภูมิปัญญา และเกิดการสั่งสมภูมิปัญญา รวมถึงการนำไปใช้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้ (โชติ บดีรัฐ, 2561); (อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และคณะ, 2560) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.83) ซึ่งการรวมกลุ่ม หากสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีการประกอบกิจการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งกลุ่มทุกข้อ และประกอบกิจการอย่างต่อเนื่อง ถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของกลุ่มได้ โดยรุ่งทิพย์ ชัยพรม และคณะ ชี้ชัดว่าการไม่แสดงความคิดเห็นในการประชุมของสมาชิกกลุ่ม ทำให้การทำงานกลุ่มขาดความร่วมมือ มีผลต่อการบริหารจัดการของกลุ่มได้ (รุ่งทิพย์ ชัยพรม และคณะ, 2558)

ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.92) โดยการรวมกลุ่มกัน สามารถผลิตสินค้าหรือผลผลิตส่งตลาดหรือผลิตให้บริษัทเอกชนได้ในจำนวนและคุณภาพตามที่บริษัทต่าง ๆ ที่เป็นผู้รับซื้อเหล่านั้นต้องการ ภายใต้การตกลงกันไว้ในเบื้องต้นได้ ซึ่งวินัย แก้วละมุน และคณะ ได้อธิบายไว้ว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความสดใหม่ของเนื้อสุกร ความสะอาดของสถานที่ การจำหน่ายเนื้อสุกรหมดวันต่อวันทำให้ผู้บริโภคได้รับเนื้อสุกรที่สดใหม่ (วินัย แก้วละมุน และคณะ, 2561) นอกจากนี้วิภาดา มุกดา ระบุว่า ควรให้หน่วยงานจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มเกษตรกรได้มากขึ้น (วิภาดา มุกดา, 2557) และด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.77) ซึ่งจากผลการประเมินจะเห็นได้ว่าสมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายได้ดี มีความรู้ความสามารถ ทักษะที่เพิ่มมากขึ้น และสามารถสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ลดความผิดพลาดและการสูญเสียในการดำเนินงานได้ โดยอาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ซึ่งสร้างความพึงพอใจโดยรวมต่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างมาก โดยวินัย แก้วละมุน และคณะ ชี้ชัดว่าการที่เกษตรกรรวมกลุ่มกันและหันมาทำการตลาดเนื้อสุกรเอง ทำให้ผู้ผลิตสามารถพบผู้บริโภคได้โดยตรง มีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นและเกษตรกรเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรง สามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรได้ (วินัย แก้วละมุน และคณะ, 2561) และธวัชชัย บุญมี และคณะ ได้ระบุว่า

การนำเสนอผลิตภัณฑ์ต่อตลาดนั้น จะต้องมีการเน้นจุดขายที่คุณภาพเป็นหลัก โดยชี้ให้เห็นว่า ลูกค้าไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินซื้อในราคาสูงก็สามารถซื้อของที่มีคุณภาพดีมาใช้ได้ และบ่งบอกว่า การพัฒนาศักยภาพการผลิตกลุ่มแปรรูปสินค้าเกษตร ควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหาร เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของกลุ่ม (ธวัชชัย บุญมี และคณะ, 2557) สำหรับผลการ ประเมินศักยภาพในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน แม้ผลการประเมินอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.76) แต่ยังคง มีประเด็นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อสร้างความมั่นคงและความยั่งยืน ตลอดห่วงโซ่อุปทานในกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารตลาดของกลุ่ม เพราะเมื่อผลิตสุกร ออกมาจำหน่ายแล้ว สุดท้ายต้องมีแหล่งตลาดมารองรับผลผลิตให้กับสมาชิกกลุ่มให้ได้

สำหรับผลวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) ใน ประเทศไทย มีดังนี้ ควรส่งเสริมบทบาทของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้นำกลุ่มมีบทบาท สำคัญในการรวมกลุ่ม และถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ อยู่ในเกณฑ์ระดับดี แล้ว แต่พบว่าสมาชิกกลุ่มบางส่วนยังไม่ทราบในรายละเอียด ดังนั้น ควรมีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งควรมุ่งเน้นแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการกลุ่ม รวมถึงเป็นการสร้างผลประโยชน์ในเชิงพัฒนาร่วม และการสร้างกลุ่ม เครือข่ายผู้เลี้ยงสุกรจะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ (สุกร) โดย งานวิจัยของ สันญา เคนาภูมิ ระบุว่าแนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนาของกลุ่ม ควรมีการเสริมสร้างขีด ความสามารถในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเป็นระบบ (สันญา เคนาภูมิ, 2558) ตลอดจนควรมีการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการผลิตสุกรอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อนำความรู้และทักษะที่ได้มาประยุกต์ใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเอง รวมถึง เพื่อให้เกิดแนวคิดและเห็นกระบวนการในการดำเนินงาน ได้แลกเปลี่ยนกับวิทยากรที่มาให้ความรู้ เนื่องด้วยจากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังไม่ทราบและไม่เข้าใจขั้นตอนใน การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งพลังกลุ่มจะดีและโปรอด ต้องเกิดจากความสมัครใจของ สมาชิกกลุ่ม จากผลการประเมินในส่วนของการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย และการหา แหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาดอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางนั้น จำเป็นต้อง ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย หาดตลาดภายนอกชุมชน ผู้ค้าเนื้อสุกรรายอื่น ๆ หรือหาสถานที่ใน การเปิดร้านจำหน่ายเนื้อสุกรสดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการมีเครือข่ายการทำงานหรือ เครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินการพัฒนาการเลี้ยงสุกรของกลุ่มเกษตรกร จะช่วยสนับสนุน และส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถดำเนินธุรกิจการเลี้ยงสุกรต่อไปได้ และมีแนวทางในการพัฒนา ต่อ ยอดให้ดียิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะได้ดังนี้ ผลการประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านปศุสัตว์ (สุกร) ในประเทศไทย ทั้ง 7 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 โดยด้านที่มีคะแนนสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 อยู่ในระดับดี รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 อยู่ในระดับดี สำหรับด้านที่มีคะแนนน้อยสุด คือ ด้านการบริหารตลาด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 แต่ยังคงอยู่ในระดับดี โดยหากพิจารณาในรายละเอียดของด้านการตลาด พบว่า ในส่วนของการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการ และการหาแหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.14) สำหรับแนวทางในการพัฒนากลุ่ม พบว่า มุ่งเน้นให้ส่งเสริมบทบาทของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และให้มีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนมุ่งเน้นแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่ม รวมถึงเป็นการสร้างผลประโยชน์ในเชิงพัฒนาร่วม อีกทั้งการสร้างกลุ่มเครือข่ายผู้เลี้ยงสุกรจะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทกิจกรรมด้านผลิตสุกร และควรมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการผลิต การตลาด และการบริหารงานกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถดำเนินธุรกิจการเลี้ยงสุกรต่อไปได้ และมีแนวทางในการพัฒนาในการทำธุรกิจได้ ในส่วนข้อเสนอแนะต่อการนำผลวิจัยไปใช้ มีดังนี้ ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและเรียนรู้ร่วมกันบนพื้นฐานข้อมูลที่เพียงพอของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะการเรียนรู้ขั้นตอนในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจมากขึ้น และมีความรู้สึกของความเป็นเจ้าขององค์กร ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือและก่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต และควรมีการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่ม หรือการหาผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยเฉพาะความรู้และทักษะทางด้านการตลาดและการผลิต เพื่อยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้สามารถเพิ่มแหล่งจำหน่ายหรือตลาดที่แน่นอน สามารถกำหนดการผลิตที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าได้ อีกทั้งควรให้ความสำคัญในการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เพราะถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของคนในพื้นที่ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ ควรจะมีการศึกษาบทบาทของภาครัฐ และประเมินการทำงานของภาครัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และควรมีการศึกษาเชิงลึกในด้านการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทกิจกรรมด้านปศุสัตว์ (สุกร) ตลอดจนควรมีการประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับ

ประเภทวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ด้วย เพื่อนำมาสู่การพัฒนาการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแบบองค์รวมได้

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). รายชื่อวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทกิจการผลิตปศุสัตว์: สุกร. ใน เอกสารรายงาน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- โชติ บดีรัฐ. (2561). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 12(2), 388-408.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์. (2557). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(1), 97-122.
- ธวัชชัย บุญมี และคณะ. (2557). การวิจัยและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสันทรายต้นกอก ตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 2(1), 63-72.
- รุ่งทิพย์ ชัยพรม และคณะ. (2558). กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลหอด อำเภอหอด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารบัณฑิตวิจัย, 6(1), 165-175.
- วินัย แก้วละมุน และคณะ. (2561). การพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายเนื้อสุกรของกลุ่มเกษตรกรบ้านทุ่งขาม จังหวัดน่าน. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 10(6), 453-470.
- วิภาดา มุกดา. (2557). แนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดตาก. วารสารวิจัย มสศ. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(1), 187-205.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรวกาภาพสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 2(3), 68-85.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2555). คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (Online). เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2563 จาก <http://www.sceb.doae.go.th>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). สถานการณ์อุตสาหกรรมสุกรและแนวโน้ม ปี 2562 (Online). เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2563 จาก http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/journal/2562/agri_situation2562.pdf
- อุทัย ปริญาสุทธีนันท์. (2560). วิสาหกิจชุมชน ปศุสัตว์ชนในการแข่งขันทางธุรกิจ. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 37(2), 131-150.

อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และคณะ. (2560). การประเมินแบบมีส่วนร่วมในระบบการบริหารจัดการ
กลุ่มวิจัย: กรณีศึกษาการปฏิบัติที่ดีของกลุ่มวิจัยสุขภาพชุมชนเพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่
และสังคม. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 5(3), 446-456.